

نشریه علمی تمدن اسلامی و دین پژوهی

سال اول / شماره سوم / تابستان ۱۳۹۸

ایران و نقش فضای مجازی برای شکل دهی به جامعه اسلامی-تمدنی

زهرا شیرودی*

(۷۳-۹۶)

چکیده

فضای مجازی، همه حیات انسانی را درنوردیده و نیز، بر جامعه اسلامی ایران سایه انداخته است از این رو، و بر پایه رهنمودهای مقام معظم رهبری، جامعه اسلامی به مثابه یکی از چند مرحله تحقق تمدن نوین اسلامی، برخی از آسیب های فضای مجازی است اما نقش فضای مجازی برای شکل دهی به جامعه اسلامی متمدن در ایران مبهم باقی مانده است! بنابراین، با این پرسش مواجه ایم که: نقش فضای مجازی برای شکل دهی به جامعه اسلامی-تمدنی در ایران چیست؟ به نظر می رسد مؤسسات و نهادهای دولتی ایران می توانند با تأمین امنیت (اجتماعی، اقتصادی، اخلاقی)، آسایش و سعادت عمومی در شکل گیری و نگه داری جامعه مملو از توسعه مادی و پیشرفت معنوی به ایفای نقش مؤثر بپردازند. غرض مقاله نشان دادن توان بالفعل و بالقوه این مؤسسات و نهادها در استقرار بخشی به اجتماعی از دین داران است که بستر لازم را برای زایش تمدن نوین اسلامی را فراهم می آورد. در این مقاله، تحقق چنین هدفی به شیوه توصیف و تحلیل گزاره ها و آموزه های ارائه شده مقام معظم رهبری صورت می گیرد. مؤسسات و نهادهای دولتی ایران با تأکید بر ناچا به مثابه یک

*. دانش پژوه علوم دینی جامعه الزهراء قم و پژوهشگر مرکز پژوهشی تمدن اسلامی و دین پژوهی

پیامبر اعظم ﷺ - zahrashirodi@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۳/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۶/۲۵ نوع مقاله: کاربردی

بازیگر فعال، با درک دیگری (فضای مجازی) در چارچوب هنجارهای انقلابی، انتظار مقام معظم رهبری را در نقش و جایگاهی که به او سپرده شده به دست می‌آورد.

واژگان کلیدی: مقام معظم رهبری، منظومه فکری، فضای مجازی، جامعه اسلامی و دولت

مقدمه

مقام معظم رهبری سال‌ها است که دغدغه فرهنگی و غفلت از آسیب‌های فضای مجازی را گوشزد کرده‌اند: "من به خاطر نگرانی‌های فرهنگی، شب‌ها خواب به چشمم نمی‌آید. بلند می‌شوم و نگران هستم." (سخنرانی رهبری، ۱۷ آبان ۱۳۸۵) یا گفته‌اند: "اگر من امروز رهبر انقلاب نبودم حتماً رئیس فضای مجازی کشور می‌شدم." (سخنرانی رهبری ۲۰ مهر ۱۳۹۱) این دو گفته، اهمیت فضای مجازی را از نگاه مقام معظم رهبری نشان می‌دهد. در نگاه معظم له، بستر فضای مجازی به اندازه اهمیت انقلاب اسلامی و به مثابه یک رودخانه پر جوش و خروش است که اگر در آن، تدبیر و برنامه‌ریزی وجود داشته باشد به یک فرصت طلایی و در غیر این صورت به یک تهدید تبدیل می‌شود. به علاوه، بیانات مقام معظم رهبری در مورد فضای مجازی پس از تشکیل شورای عالی فضای مجازی حاکی از اهمیت ویژه به مدیریت فضای مجازی است. از مجموع سخنان مقام معظم رهبری در خصوص فضای مجازی، چند نکته حائز اهمیت است: ۱- اهمیت فضای مجازی به اندازه انقلاب اسلامی است؛ ۲- پیشرفت بدون تکنولوژی‌های نوین، میسر نیست؛ ۳- تدبیر، برنامه، زهکشی و هدایت این فضا منتج به فرصت است در غیر این صورت تبدیل به تهدید می‌شود. بر این اساس، عدم توجه به اهمیت موضوع می‌تواند عامل پیش‌برندگی دشمن در عرصه‌های مختلف اجتماعی شود و منجر به تسخیر قلب‌ها و افکار جامعه بخصوص جوانان شده و تخدیر‌کننده اذهان جامعه را در پی داشته باشد و در نهایت تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها سطحی و به دور از نگرش عمیق فرماندهی کل قوا شود. در واقع، امروزه با افزایش ارتباطات از راه دور، افکار عمومی از سطح ملل، پا را فراتر گذاشته است؛ لذا فضای مجازی با جمع‌کثیری از انسان‌ها سر و کار دارد و به خاطر ویژگی خاص آن، جزء مسائل اساسی جامعه درآمده است. اهمیت این موضوع نه فقط از آن جهت است که یک عامل پیش‌برنده است؛ بلکه در شرایط فعلی، عامل بازدارنده تهاجم مهاجمان نیز است از این رو، در بسیاری از

کشورهای جهان، نقش پیشگیری و پی جویی از جرم بر عهده پلیس است. در جمهوری اسلامی ایران نیز طبق بنده ماده ۴ قانون تشکیل نیروی انتظامی، مصوب ۱۳۶۹ مجلس شورای اسلامی، این وظایف به نیروی انتظامی واگذار گردیده است. با توجه به پیشرفت های فزاینده و سریع فضای مجازی در دنیا و به تبع آن در ایران، در برخی از حوزه ها، احتیاج به اقدامات پلیسی افزایش یافته است و لذا این نیرو، بایستی با رعایت جوانب لازم و با احتیاط به این امر خطیر پردازد. مقاله حاضر سعی دارد نقش ناجا در عرصه فضای مجازی برای تولید و تدوام جامعه اسلامی در چارچوب منظومه فکری مقام معظم رهبری را بررسی نماید.

۱. بررسی های مفهومی

نسل جدید روابطی که در جامعه فضای مجازی اتفاق افتاده با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند اما توانسته اند به سرعت در زندگی آدم ها حضور یابند و آن ها را در سن های مختلف و از گروه ها و طبقات اجتماعی متفاوت دور هم جمع کند و از مسافت های دور و نزدیک، بین آن ها ارتباط برقرار نماید. در این فضا، ابزارهایی چون پست الکترونیک، گروه های مجازی، پیام های کوتاه، وب سایت ها، چت روم ها و ... به روش های جاافتاده ای برای گسترش و حفظ روابط فردی و اجتماعی تبدیل شده اند. امروزه میلیون ها نفر در سراسر دنیا از اینترنت استفاده می کنند و به این طریق، با هم ارتباط برقرار می کنند.

الف- تعریف فضای مجازی: واژه فضای سایبر را نخستین بار ویلیام گیسون^۱ نویسنده داستان علمی تخیلی در کتاب نورومنسر^۲ در سال ۱۹۸۴ به کاربرد نوربرت وینر^۳ آن را در علم ارتباطات بسط داد. وینر بنیانگذار علم سایبرنتیک اظهار می دارد که این واژه را از واژه یونانی کوبرنتس^۴ به معنای سکاندار اقتباس کرده است. درباره معنا و مفهوم واژه سایبرنتیک دیدگاه های مختلفی وجود

-
1. William Gibson
 2. Neuromancer
 3. norbert winer
 4. Neuromancer

دارد (پیشگاهی فرد و دیگران، ۷۸:۱۳۸۹) فضای سایبر در معنا به مجموعه هایی از ارتباطات درونی انسان ها از طریق رایانه و مسائل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می شود (هاتف، ۱۳۸۶: ۵۰). کیزا^۱ فضای سایبرنتیک را محیطی برساخته از اطلاعات نامرئی تعریف می کند، اطلاعاتی که می تواند اشکالی متفاوت به خود بگیرد. (kizza, 1998:131) اما فضای مجازی مفهومی وسیع از تعریف کیزا را دربر دارد به گونه ای که علاوه بر دامنه های متداخل و در عین حال منفک ارتباطات دیجیتال و تکنولوژی های اطلاعات - اینترنت و پست الکترونیک، تمام زیر مجموعه های آن را نیز، در بر می گیرد از این رو، ماحصل تمام تعاریفی که از فضای مجازی ارائه شده آن است که آن را یک محیط الکترونیکی یا کامپیوتری دانسته اند که با کاربرست جلوه ها و شیوه های سمعی و بصری، می کوشد تا مشابه واقعیت های جهان را عرضه کند اما خود فاقد واقعیت مادی است از این رو باید آن دارای خصیصه بی مکانی و بی زمانی است. (منتظرانم، ۱۳۸۱: ۲۳۱) فضای مجازی قابلیت پذیرش و انجام اکثریت نیازها، فعالیت ها را در زندگی بشر و اجتماعات انسانی دارد.

ب- تعریف جامعه اسلامی در نگاه رهبری: در دیدگاه مقام معظم رهبری، انقلاب اسلامی یک ضرورت طبیعی بر اساس سنت های الهی است. ایشان مراحل پنجگانه تحقق اهداف انقلاب اسلامی و نسبت آن با الگوی پیشرفت را تبیین و گفته اند: "مرحله اول در این فرآیند، شکل گیری انقلاب اسلامی است و پس از آن باید بلافاصله نظام اسلامی تشکیل شود، مرحله سوم را که اکنون در آن قرار داریم، تشکیل دولت اسلامی یعنی تشکیل دولتی بر اساس الگوها و معیارهای کاملاً اسلامی است، بعد از آن، نوبت به تشکیل جامعه اسلامی می رسد. گام نهایی در مراحل پنجگانه اهداف انقلاب اسلامی، تحقق تمدن اسلامی است." (سخنرانی رهبری، ۶ شهریور ۱۳۹۵) در جامعه اسلامی، آموزه های اسلامی حاکم بر هر دو عنصر آحاد انسان ها و روابط مقابل میان آنها است. همسو کردن خود و جامعه با دین، تنها به امور فردی و عبادیات و اخلاق فردی محدود نمی شود بلکه در تمام امور و روابط اجتماعی، باید تعالیم اسلام حاکم باشد و داوری دین در همه خطوط و زوایای تمامی شبکه روابط اجتماعی، نافذ باشد. جامعه اسلامی، نگاه هستی شناختی خاصی به انسان دارد چرا که انسان ترکیبی از روح و بدن بوده و انواع گرایش های خوب و بد در او وجود دارد که می تواند در پرتو عمل

اختیاری خود، جهات نیک سرشتی خود را بارور کند و بالعکس. جامعه اسلامی به خدا محوری عقیده دارد نه انسان محوری و از طرفی فردگرایی را نفی می‌کند و با سکولاریسم نیز مخالف است. جان کلام این است که "جامعه اسلامی، جامعه ای است که اسلام و آموزه های آن بر تمام افراد و گروه ها و روابط میان آنها حاکم است و حرف اول را می‌زند." (سخنرانی رهبری، ۲۵ آبان ۱۳۸۴)

۲- فضای مجازی و سعادت اجتماعی در دیدگاه رهبری

در این بخش پس از تعریف از سعادت اجتماعی، نقش دولت با تأکید بر ناجا در تأمین سعادت اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرد:

الف- تعریف سعادت اجتماعی: هر گروه و فرقه انسانی، سعادت را به شکل خاص و ذوق خود تعریف و تشریح نموده اند و فهم خویش را از آن ارائه می‌کنند. کلمه سعادت یا خوشبختی در لغت، توسط علماء به معنای سعادت و خوش طالعی مورد ترجمه و تفسیر قرار گرفته است. همچنین برخی در تعریف سعادت گفته اند: سعادت، کمال یا کمالاتی است که انسان قادر باشد با استفاده از استعدادها و شایستگی های خود، بدان دست یابد. به دیگر بیان، سعادت به معنای استفاده درست و مشروع از امکانات مادی و معنوی خدادادی برای دسترسی به کمال انسانی. چنین برداشتی از سعادت از آیه "وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا، فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا، قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا، وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا" به صراحت به دست می‌آید. در حقیقت، قرآن بر این نکته تأکید می‌ورزد که رستگاری با تزکیه نفس حاصل می‌شود و این رستگاری، مترادف با فلاح است به این دلیل که موجب رهایی انسان از موانع کمال می‌گردد. (شمس: ۱۰-۷) شکی نیست که انسان ها برای رسیدن به سعادت برای خود راه ها و وسایل مختلفی را پیش بینی می‌نمایند. برخی از انسان ها رسیدن به سعادت و خوشبختی متصور خویش را در رسیدن به لذت ظاهری و برخی دیگر از انسان ها لذت های باطنی را مایه سعادت و خوشبختی معرفی می‌دارند. ابن سینا، سعادت را به فعلیت رسیدن استعدادهای انسان به طور یکنواخت و هماهنگ که موجب کمال انسان می‌شود، معنا کرده است. (رسائی، ۱۳۸۸: ۱۷)

ب- محدوده سعادت اجتماعی: در اغلب کشورهای دنیا، نیروی پلیس به عنوان یک سازوکار اجتماعی و یک مجموعه خدماتی دیده می‌شود که مهم ترین وظیفه آن ایجاد بستر تحقق سعادت

اجتماعی و ایجاد احساس امنیت در جامعه است، لذا پلیس و مردم به صورت مداوم، یک ارتباط دوطرفه و مورد اعتماد برقرار می‌کنند که از آن می‌توان به عامل اصلی موفقیت و جلب رضایت مردم آن جامعه نام برد و عدم وجود آن، خسارات جبران ناپذیری را به بیکره جامعه وارد می‌کند. (انصاری رنانی، ۱۳۸۸: ۶۰) شناخت دلایل درست و زنجیروار وقوع جرم، تصمیم‌گیری، تعیین اقدامات صیانتی و انتخاب راه حل مناسب و متناسب با آن جرم در جهت پیشگیری از وقوع آن‌ها می‌تواند در سلامت جامعه و سعادت اجتماعی آن نقش مهمی را ایفا کند. با توجه به رویکرد جدید جامعه در کشیدن این گونه جرائم به فضای مجازی باید با تمام توان در این حوزه نیز اقدام عاجل صورت پذیرد. نیروی انتظامی بر اساس شرح وظایف خود نیز نه تنها از این موضوع مستثنی نیست بلکه به لحاظ ماهیت و نوع مأموریت‌هایش از سازمان‌های موثر است که مقام معظم رهبری نیز به منظور هشدار و آگاه‌سازی این نیرو مورد دقت قرار داده‌اند. به هر حال، فضای مجازی، عامدا یا ناخواسته افکار عمومی جامعه را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد و البته احتمال سرایت آن به بخش‌های دیگر جامعه نیز متصور است، لذا مأموریت‌های نیروی انتظامی با توجه به اهمیت و گستردگی آن در این حوزه روز به روز با رشد فزاینده و پیچیده همراه است. پلیس باید برای برقراری نظم و امنیت و برخورد با چالش‌های موجود در این فضا بیش از گذشته نقش آفرین باشد و به صورت علمی تر و البته با همکاری با سایر کشورهای دنیا در این فضا حضور مستمر داشته باشد. شاید اغراق آمیز نباشد که انتظار داشته باشیم، فضای مجازی که با حجم و وسعت امروزی به تنهایی یک نیروی انتظامی برای خود طلب می‌کند.

ج- رهبری و نقش مجازی در سعادت اجتماعی: رهبر انقلاب با اشاره به برخی مطالب که وظیفه حکومت اسلامی برای رساندن مردم به بهشت را زیر سؤال می‌برند، اشاره دارد که وظیفه مهم پیشوا در یک جامعه اسلامی رساندن مردم به سعادت واقعی است که البته با تحمیل و زور میسر نیست بلکه راه حل آن با توجه به تمایل فطرت انسان‌ها به سعادت، با راهنمایی و کمک از طریق روحانیت، دانشگاهیان و نیروهای مسلحی چون ناجا فراهم می‌شود. اگر یک جامعه اسلامی از لحاظ اقتصادی، صنعتی، علمی، عزت و شرف ملی و ... پیشرفت‌های فراوانی داشته، اما دچار بیچارگی مردم خود باشد، آن جامعه اسلامی به سعادت واقعی نرسیده است. یکی از راه‌های رسیدن مردم به سعادت

واقعی تلاش و کوشش به جهت بهبود ریشه کن کردن فقر، بیکاری، وضعیت معیشت مردم، فاصله طبقاتی است که مسئولین و مدیران کشور از جمله ناجا باید به صورت جدی و تلاش شبانه روزی به دنبال رفع آن در فضای واقعی و مجازی باشند. در این راه باید از فکریهای سالم و خلاق و دلسوزانه ایی که در بخش های مختلف نظام از جمله ناجا وجود دارد، کمک گرفت و با منسجم کردن آن، راه درست را تشخیص داد، زیرا: گفتمان اصلی جامعه اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری تقویت نظام، اصلاح کارها و روش ها، گشودن گره ها، تبیین آرمان ها و هدف ها برای آحاد مردم، استفاده از نیروی عظیم ابتکار، حرکت و انگیزه و ایمان مردم و نیروهای مسلح چون ناجا، راه به سمت آرمان های عالی نظام می باشد که رعایت آنها جامعه را به سعادت خواهد رساند. (سخنرانی رهبری، ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۳)

باید از فضای مجازی به منظور توسعه امنیت و ارتقای احساس امنیت در جامعه استفاده کرد. بازخورد عملکرد پلیس در فضای مجازی می تواند آن دو (توسعه امنیت و ارتقای احساس امنیت) را در جامعه ایجاد و ارتباط مجازی مردم با نیروی انتظامی را تقویت کند. به موازات پیشرفت فضای مجازی، ناجا باید پلیس فتا را تقویت کند و فتا به عنوان نماینده مجازی ناجا، با اعمال برنامه های وصول به سعادت در فضای مجازی، تأمین امنیت داده ها در این فضا، ایجاد آسایش خاطر در استفاده از فضای مجازی و ... به مواجهه هوشمندانه و مقتدرانه با تحولات این عرصه و به سیاست گذاری، مدیریت کلان، برنامه ریزی و تصمیم گیری های لازم و به هنگام، نظارت و رصد کارآمد و روزآمد در فضای مجازی بر اساس وظایف محوله از مراکز بالادستی چون شورای عالی مجازی بپردازد. ناجا با استفاده از فضای مجازی باید بتواند دسترسی مردم به خوشبختی، کمال، فلاح و رستگاری را فراهم کند و راه های به فعلیت رساندن استعداد های انسانی را تسهیل نماید. چنین تلاشی راه پیشرفت از طریق ریشه کنی فقر، اصلاح امور و تبیین آرمان های مورد نظر رهبری می گشاید.

از بیانات رهبر معظم انقلاب استفاده می شود که نیروی انتظامی باید به خدمتگزاری به مردم و ارائه خدمات امنیتی، انتظامی و رفاهی به صورت صادقانه، دلسوزانه و مخلصانه بپردازد، از وقوع جرم با حضور مقتدرانه جلوگیری کند، به سالم سازی محیط اجتماعی کمک نماید و به جلب اعتماد و مشارکت مردم همت بگمارد، فاکتورهایی که سعادت اجتماعی را رقم می زند.

۳- فضای مجازی و امنیت اجتماعی در دیدگاه رهبری

مقام معظم رهبری امنیت را يك نعمت بزرگ و يك نیاز اجتماعی می‌داند که مردم در سایه آن به آرامش و آسودگی خاطر به کسب کار و فعالیت‌های اجتماعی و انجام امور خصوصی خویش اهتمام می‌ورزند. او امنیت را متعلق به همه و نیز، یکی از اساسی‌ترین و اصلی‌ترین نیازهای ملت، و کشور دانسته و معتقد است: مهم‌ترین مشکل يك کشور زمانی به وجود می‌آید که در محیط کار، در محیط زندگی، در محیط تحصیل در فضای عمومی، جامعه مردم احساس امنیت نکنند.

الف- تعریف امنیت اجتماعی: امنیت، در زندگی و اجتماعات بشری، عنصری کلیدی محسوب می‌شود. امنیت، مهمترین دغدغه بشر در طول تاریخ بوده است. مهم‌ترین انگیزه تشکیل قبیله، حکومت، دولت و نوشتن قانون که شکل‌گیری سازمان‌های متعددی را در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به دنبال داشته، می‌توان در راستای امنیت دانست. منظور از امنیت، گروه متحدی^۱ از مردم در يك مکان خاص و در يك سیر خاص در امتداد زمانی که دارای احساس جمعی بسط یافته و نهادینه شده از آداب و رسوم فراگیر، قدرتمند و به اندازه کافی قابل اطمینان که حیات اجتماعی را در زمانی طولانی بیمه می‌کند و تغییرات آرام توأم با انتظارات قابل پیش‌بینی را در میان مردم تجربه می‌کند. (صالحی امیری و افشاری نادری، ۱۳۹۰: ۵۳) امنیت اجتماعی از مهم‌ترین خواسته‌های هر فرد، گروه و جامعه می‌باشد و ادامه حیات و بقای جوامع بدون آن مشکل و غیرممکن خواهد بود به طور کلی تأمین امنیت اجتماعی در جامعه، موجب تقویت امنیت ملی می‌گردد. زیرا مشارکت مردم با رضایتمندی و تکریم آنان توسط نیروی انتظام بخش جامعه، بسترهای لازم توسعه و رفاه در جامعه را فراهم می‌نماید. مجموعه این ملاحظات نشانگر اهمیت موضوع برای جامعه مردم سالار است.

ب- محدوده امنیت اجتماعی: در این زمینه، باید به رعایت موارد کوچک و جزئی ایمنی که کاربران باید در بهره‌برداری از شبکه‌های اجتماعی رعایت کنند، پردازیم. نکاتی که در ظاهر کوچک بوده اما در واقعیت یکی از مهم‌ترین راهکارهای افزایش امنیت خواهند بود. ایجاد امنیت اجتماعی و کاستن

1. Integrated

خطرات در جهت انجام تلاش همه جانبه جامعه اطلاعاتی، پاسداری از هویت و قداست ملی و دینی، مراقبت از فضای مجازی به منظور ممانعت از بدل شدن آن به زمینه ایی جهت هماهنگی و اجرای عملیات های غیرقانونی و جلوگیری از تجاوز به ارزش های اجتماعی از ماموریت ها و وظایف و اهداف پلیس به شمار می رود. رسیدن به این هدف همواره سرلوحه کاری نیروی انتظامی بوده و ناجا می کوشد با رصد، کنترل و پایش فضای مجازی، شاهد امنیت بالایی در فضای مجازی باشیم.

لزوم ایجاد و توسعه ساختاری برای برقراری امنیت اجتماعی و محافظت از حریم خصوصی در فضای مجازی تولید و تبادل اطلاعات کشور با توسعه روزافزون زیرساخت های فناوری اطلاعات و ارتباطات در ایران و افزایش کاربران و استفاده کنندگان از اینترنت، مساله ای است که هر روز اهمیت بیشتری می یابد. در طول سالیان گذشته، جرائم رایانه ای در فضای مجازی ابعاد بسیار گسترده ای مانند کلاهبرداری های اینترنتی، هک و نفوذ به سامانه های رایانه ای و اینترنتی، جعل اطلاعات و داده ها، تعرض به حریم های خصوصی، جرائم سازمان یافته اخلاقی و... یافته و این موضوع تاسیس یک پلیس تخصصی که قادر باشد به مقابله با آن برخیزد را بیش از پیش برجسته ساخته است.

ج- رهبری و نقش مجازی در امنیت اجتماعی: بر اساس آنچه رهبری انقلاب بیان کرده اند در می یابیم مقابله با ناامنی و حفظ امنیت اجتماعی، حفظ حرمت جان و مال مردم، این ها جزء جدی ترین مسایل هر جامعه است. نیروی انتظامی باید ضمن رفتار کاملاً محترمانه و مهربانانه با آحاد مردم با عاملان و مروجان هر گونه ناامنی اجتماعی و اخلاقی قاطعانه برخورد کند مردم انتظار دارند در اجتماع و در کوچه و خیابان بدون هیچ دغدغه ای بر اساس اعتقادات دینی خود عمل کنند و شاهد هیچ منظره ای که وجدان دینی آنها را آزرده می کند، نباشند، لذا نیروی انتظامی باید با همه مسایلی که در فضای واقعی مجازی غیراخلاقی اند، مقابله کند. مردم انتظار دارند وضع جامعه به گونه ای باشد که جوانانشان در بیرون از خانه تحت هجوم مسایل غیر اخلاقی قرار نگیرند بنابراین نیروی انتظامی باید باید با کسانی که با اشاعه فساد در جامعه امنیت اخلاقی مردم را تهدید می کنند مبارزه نماید. امنیت و نظام اجتماعی برای مردم گاه از مسایل معیشتی مهم تر است لذا با کسانی که با رفتار یا گفتار خود متعرض آسایش و امنیت و آرامش دیگران می شوند باید بدون اغماض برخورد کنید. ضمن آنکه حریم شخصی افراد تا جائیکه با رفتار خود به دیگران تعرض نمی کنند کاملاً محترم است. (خامنه ای، ۱۳۸۱: ۱۶)

در حال حاضر با چهره دیگری از تهدیدات روبرو شده ایم که با عناوینی مانند توسعه فناوری رخ می‌نمایند و در ظاهر یک قالب بسیار زیبا از آنها را می‌بینیم که اگر دقت نداشته و تهدیدات این فناوری ها را از فرصت ها جدا نکنیم با مشکلات بسیاری در کنار تهدیدات در فضای سایبری مواجه می‌شویم و اجازه اشغال بیگانگان را در این فضا فراهم کرده ایم. سردار جلالی رئیس سازمان پدافند غیر عامل کشور نیز در همایش آن سازمان اعلام نمود: "موضوعات نظام سایبری موضوعات بسیار مهمی است که براساس فناوری اطلاعات و سایبری با سرعت زیادی در حال توسعه است به شکلی که سرعت پیشرفت فناوری ها از سرعت دستگاه های اجرایی و ساختارهای دولتی بسیار بیشتر است تا جایی که فاصله ای میان مقررات نویسان و پیشرفت فناوری ها به وجود آورده است که در کشورهای پیشرفته این فاصله کم و در کشورهای کمتر توسعه یافته این فاصله بیشتر به چشم می‌خورد." (جلالی، ۱۰ دی ۱۳۹۶) در جامعه نباید همه چیز را در ظرف توسعه و فناوری دیده و اجازه اشغال آن به دشمنان بدهیم که همان هدف آمریکاست. باید در فضای سایبری از استقلال کشور دفاع کنیم، این استقلال شامل استقلال سیاسی، اقتصادی، دفاعی، نظامی و در تمام ابعاد است. اگر می‌خواهیم از فضای سایبری استفاده کنیم باید رویکرد ملی‌سازی را در زیرساخت ها در دستور کار قرار دهیم؛ امروز امنیت اجتماعی صرفاً در حوزه فیزیک نیست اما یکی از شروط دفاع سایبری ملی سازی زیرساخت های سایبری کشور است. دفاع سایبری می‌تواند تضمین کننده استقلال در تمام مولفه های امنیت کشور باشد.

۴- فضای مجازی و آسایش عمومی در دیدگاه رهبری

نیروی انتظامی به نمایندگی از دولت یکی از ارگان های حیاتی و حساس کشور است که رسالتش نگهبانی و پاسداری از ارزش های انقلاب اسلامی، برقراری نظم و امنیت جامعه و تأمین آسایش فردی و عمومی است. با توجه به افزایش جمعیت، رشد فناوری و پیچیدگی جرائم و تخلفات، برای داشتن پلیس کارا باید نیروی انتظامی بخشی از وظایف و مأموریت های خود را به خارج از سازمان منتقل نماید تا زمان و نیروی انسانی خود را با تمرکز و قدرت بیشتر مشغول وظایف و مأموریت های راهبردی خویش چون تأمین آرامش عمومی نماید.

الف- تعریف آسایش عمومی: زمانی افراد آسوده اند که سر و صدا و یا عوامل دیگر، روان آنان را نیازارد از این رو، افراد در زندگی اجتماعی به دنبال کاستن از ناملایمت ها در برخورد با دیگر اعضای جامعه اند زیرا: در چنین فضایی می توان اندیشه ها و حوادث روزمره را نظم و ترتیب بخشید و ارتقا داد. آرامش دارای دو جنبه جسمی و روحی است که هر دو برای ارتقای کمی و کیفی زندگی ضروری است به همین دلیل، آسایش عمومی در زمره ارکان حداقلی نظم عمومی قرار دارد. (جلالی، ۱۳۹۵: ۱۰۴) بسیاری از مسائلی که مصادیق آسایش عمومی را تشکیل می دهد؛ مربوط به مزاحمت های همسایگی است. (delblond,2009:241) لذا فعالیت شبانه یک نانوایی را می توان در صورتی که موجب آزار همسایگان شود، ممنوع کرد، حتی فعالیت دستفروش ها و دوره گردها با موضوع آسایش عمومی، گره می خورد و نیز، مبارزه با آلودگی های صوتی، جزئی از آسایش عمومی به شمار می رود. (31:1992, Ioin) با این وصف، آسایش عمومی، مفهومی نسبی است که در جوامع مختلف، متفاوت است اما پلیس با بعد مادی یا بیرونی آسایش عمومی سروکار دارد که بخشی از آن با توجه گسترش فضای مجازی به آن مربوط می شود. نباید فراموش کنیم که اهمیت آسایش عمومی به عنوان یک حق بشری باید ما را وادار قواعد خاصی برای استفاده از این فضا وضع کنیم به گونه ای که یک هک اینترنتی اتفاق نیفتد و یا یک سرقت اینترنتی روی ندهد تا آرامش عمومی به هم نریزد.

ب- محدوده و آسایش عمومی: بدو تردید یکی از هدف های اصلی تشکیل نیروی انتظامی، تأمین آسایش عمومی در چارچوب قانون است از آن رو که امروزه، تنظیم روابط، رشد و تعالی فردی اشخاص و توسعه و پیشرفت اجتماعی، در گرو وجود استقرار نظم و hili بوده و تأمین آسایش از جمله آسایش فردی و عمومی، ملازم با استقرار نظم و امنیت است. این موضوع، بر ضرورت بررسی و کارکرد جدید مفهوم آسایش عمومی در سازمان پلیس می افزاید. تأمین آسایش عمومی و فردی و مستقر شدن نظم و امنیت از مصادیق بارز قوانین آمرانه است. فراهم شدن شرایط محیطی که مردم در آن، ترس و واهمه ای از پیگیری حق و آزادی های مشروع خود نداشته و با کمال آرامش به ایجاد زمینه مساعد برای انجام هرگونه فعالیت های خود بپردازند، در گرو تشکیل نیروی انتظامی، پیش بینی شده است. تأمین آسایش، در معنای واقعی آن، علاوه بر فعالیت هایی که مأموران نیروی انتظامی در انجام وظایف محوله قانونی خود انجام می دهند از وظایف این نیرو برای تأمین آسایش

عمومی است. مردم مایل به رفاه و آسایش و در واقع، امنیت هستند و براین اساس، با توجه به وظیفه ای که بر دوش مأموران ناجا است از آنان انتظار دارند در تأمین امنیت و رفاه و آسایش عمومی شهروندان تلاش کنند از این رو، پلس تلاش می‌کند با افزایش نیروی کادر و آموزش آنان و با ایجاد سایت ها و کانال های مختلف جهت آگاه سازی، تولید و ارائه نرم افزارهای مرتبط با آموزش والدین در فضای مجازی و شیوه ها و روش های دیگر به وظایف خود در این بخش عمل نماید این امر باعث می‌شود مردم شاهد ارتقاء سطح کمی و کیفی زندگی خویش در حوزه امنیت فضای مجازی باشند. خدمت شبانه روزی پلیس در سراسر فضای مجازی باعث رفاه، آسایش و تأمین امنیت آحاد مردم یک جامعه است بنابراین، تک تک کارکنان ناجا این امر را وظیفه خود می‌دانند و برای پیشرفت سازمان خود از جان و مال خود می‌گذرند و این نشان می‌دهد که کارکنان ناجا جامعه خود را دوست دارند، به سازمان خود اهمیت می‌دهند و برای پیشرفت سازمان در عرصه مجازی، به هر اقدام مشروعی چنگ می‌زنند.

ج- رهبری و نقش مجازی در آسایش عمومی: امنیت روانی و آسایش روحی برای مردم چنان مهم است که به یکی از مأموریت های مهم نیروی انتظامی تبدیل شده لذا در نیروی انتظامی، آسایش عمومی با یک نگاه جامعه محور نه تهدید محور مطرح است از این رو، هدف پلیس، تأمین نظم و امنیت و آسایش عمومی جامعه است. برای دست یافتن به این امر مهم، باید همه نهادها، ارگان ها و موسسات دولتی دست در دست هم داده و در این راه، تلاش و کوشش نمایند. بدون شک همواره گام های فراوانی برای دستیابی به جامعه مطلوب اسلامی وجود دارد. جامعه اسلامی همواره یک ایده بسیار محکم و پایدار در مقابل ایده های جهان و تمدن غرب سر و کار دارد. ایجاد جامعه اسلامی مقدمه برای تحقق تمدن نوین اسلامی است. تحقق جامعه اسلامی بدون شک مسیر دستیابی به تمدن نوین اسلامی را همواره خواهد کرد. جامعه اسلامی، جامعه ای است که زندگی مردم را مرفه و آرام اداره کند. رهبر معظم انقلاب اسلامی جهت تحقق آسایش و آرامش، سفارش ها و رهنمودهای زیادی را به مدیران و مسئولان نظام در قوای سه گانه ارائه کرده اند و بارها از آنان خواسته اند اقدامات عاجل و انقلابی برای رفاه حال آنان به ویژه مستضعفان، صورت دهند و از نکته سنجی های غیرضرور که مانع تحقق رفاه عمومی است، بپرهیزند. معظم له بارها به

وزارت خانه ها تذکر داده اند تا از کاغذبازی های زمان طاغوت، خودداری کنند و در جهت تأمین رفاه عمومی به طور ضربتی، عمل نمایند. بنابراین از شاخصه های جامعه اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری، ایجاد رفاه و آسایش عمومی برای مسلمانان به نحوی عادلانه است. بدون شک رفاه عمومی از لوازم و زمینه های شکل گیری تمدن ها است لذا در اندیشه معظم له سیاست کلی در آن است که باید ایجاد رفاه عمومی و آسایش عمومی در بین تک تک افراد جامعه در اولویت باشد.

مجموعه ناجا باید تلاش و کوشش کند آرامش، امنیت و آسایش خیال را برای تمامی مردم کشور فراهم نماید. تأمین آسایش عمومی که بسیار باارزش است، مستلزم این است که ناجا با تمام توان خود، از آسیب هائی که ممکن است در آن و بر آن وارد شود، دور باشد. به باور رهبری انقلاب، پافشاری همیشه نیروی انتظامی این بوده که برای پشتیبانی از آسایش و آرامش فکری مردم تلاش کند.

(سخنرانی رهبری، ۱۶ مهر ۱۳۹۰)

با توسعه بی نظیر فضاهای مجازی کار را برای تأمین آسایش عمومی دشوار و در عین حال شیرین تر کرده است. دشمن با تسلطی که بر بخش های نرم افزاری و سخت افزاری فضاهای مجازی دارد می کوشد آرامش روانی مردم را به هم بریزد تا به هدف خود که براندازی نظام است، نزدیک تر شود. این همان نقطه ای است ناجا را با فضای مجازی در تأمین آسایش عمومی گره می زند. آسایش عمومی بدون ناجا و با حذف آسیب های مجازی از طریق ناجا میسر نیست.

۵- فضای مجازی و امنیت اقتصادی در دیدگاه رهبری

امنیت اقتصادی از سال ۱۹۴۵ در نظام سیاسی کشورهای مختلف، جایگاه ویژه ای پیدا نمود و از این رو، همه کشورها تلاش خود را برای تأمین امنیت اقتصادی شهروندان خویش انجام می دهند. این نگاه از امنیت، پس از جنگ سرد اهمیت زیادی پیدا کرد و صاحب نظران این عرصه، ضمن تأیید ارتباط امنیت اقتصادی با ایمنی جامعه، به دنبال مسیرهای جدیدی جهت وارد نمودن موضوعات اقتصادی، در راهبردهای دفاعی بوده اند. کماکان تعداد زیادی از کشورها علی الخصوص جهان سوم از شعار امنیت اقتصادی برای اصلاح موقعیت وضعیت نابسامان خود بهره می گیرند. از طرف دیگر در نظام بین الملل، بهره بردن از امکانات اقتصادی به عنوان یک اهرم خوب، هم باعث ایجاد آسیب پذیری

بیشتر دولت ها و هم رشد فزاینده اهمیت موضوع آن شده است، چنین امنیتی (امنیت اقتصادی) هم اکنون با دو عنصر فضای مجازی و پلیس گره خورده است.

الف-تعریف امنیت اقتصادی: در جهان معاصر و در حوزه امنیت آن امنیت از این رو حائز اهمیت است که در همه سطوح جامعه توجه نظریه پردازان اقتصادی را به خود متوجه کرده است. این بخش از امنیت همیشه در تاریخ زندگی اقتصادی بشر به شکلی وجود داشته، اما در عرصه جهانی شدن دارای ابعاد و ویژگی های تازه ای بوده که اهمیت آن را ارتقا داده است. از دیدگاه رابرت ماندل^۱ امنیت اقتصادی عبارت است از: «میزان حفظ و ارتقای شیوه زندگی مردم یک جامعه از طریق تأمین کالاها و خدمات، و هم از مجرای عملکرد داخلی و هم حضور در بازارهای بین المللی» باری بوزان^۲ امنیت اقتصادی را در سه سطح فردی، گروه ها و طبقات بررسی می کند. در سطح فردی، امنیت اقتصادی به میزان دسترسی انسان به ضروریات زیستی (غذا، آب، سرپناه و آموزش) مربوط است. در سطح های بالاتر، امنیت اقتصادی با گستردگی بیشتری از بحث های بسیار سیاسی درباره اشتغال، توزیع درآمد و رفاه مرتبط است. (ماندل، ۱۳۸۷: ۱۲۰) امنیت اقتصادی در نگاه بوزان، تنها به شرایط زیستی محدود نمی شود بلکه تأمین این امنیت به معنی حفظ سطح مشخصی از استاندارد زندگی است. یکی از مصادیق این موضوع؛ اشتغال یا حق حداقل دستمزد است. (بوزان، ۱۳۹۰: ۵۸)

ب- محدوده و امنیت اقتصادی: امنیت اقتصادی در مرحله اقدام عملی با امنیت اجتماعی ارتباط جدانشدنی برقرار می کند و در کنار هم، مفهوم مشترك امنیت اجتماعی - اقتصادی را شکل می دهند. امنیت اجتماعی - اقتصادی را می توان به عنوان اقدامات نهادی که موجب ارتقای قابلیت های اجتماعی، تضمین امنیت اقتصادی و قادر ساختن بخشهای آسیب پذیر برای زنده ماندن خواهد شد، تعریف کرد. این نوع امنیت از طریق پخش مسئولیت میان دولت، بنگاه ها، خانواده، جامعه، پلیس و... ایجاد خواهد شد. در مواد مختلفی از قانون اساسی جمهوری اسلامی شاخص های متنوعی از امنیت اقتصادی مورد اشاره قرار گرفته است که حاکی از ظرفیت بسیار بالای این قانون در تأمین امنیت اقتصادی است. با این حال، هنوز برخی از این موارد فرصت پیاده سازی نشده و لازم

1. Robert Mundell

2. buzan

است با توجه به تحولات پیش رو برای پیاده سازی آنها برنامه ریزی لازم انجام گیرد. قاچاق با مقیاس وسیع قادر است رشد اقتصادی را کند سازد، احساس عدم امنیت اقتصادی را به وجود آورد، هزینه های پنهان را افزایش دهد، گردش پول و کالا را آشفته سازد و عوارض زیانباری بر نظام اقتصادی تحمیل کند. مسأله قاچاق به عنوان یک مثال، صدمات گوناگونی بر امنیت اقتصادی از جمله رکود صنایع و تولیدات داخلی، کاهش درآمدهای دولت، تضعیف امنیت سرمایه گذاری، کاهش اشتغال و اخلال در سیاست های بازرگانی فراهم می آورد البته نگاه انتزاعی و پلیسی برای درمان ریشه ای این بیماری به تنهایی کافی نیست اما پلیس بر مبارزه با قاچاق به عنوان یک آسیب در امنیت اقتصادی نقش دارد. بخشی از قاچاق از طریق استفاده از امکانات مجازی صورت می گیرد یا زمینه های آن ساخته می شود. پول شویی مثال دیگری در این زمینه است یا می توان سوء استفاده های مالی از طریق دسترسی غیرمجاز به حساب های بانکی افراد را به مثال های قبلی افزود. فضای کسب و کار در اینترنت افزایش یافته و در آینده از رشد بیشتری برخوردار خواهد بود.

ج- رهبری و نقش مجازی در امنیت اقتصادی: هرچند برقراری امنیت اقتصادی یک وظیفه فرا بخشی و مرتبط با وظایف نهادها و سازمان های بسیار زیادی می باشد، اما در حوزه نیروی انتظامی، نظارت بر اماکن عمومی یکی از ارکان برقراری نظم و امنیت در اقتصادی خرد کشور بوده و به دلیل شرح وظایف و نوع مأموریتی که به استناد قانون، ملزم به اجرای آن است، یگانی از نیروی انتظامی به طور تخصصی با صنوف به عنوان یکی از محورهای اقتصاد خرد جامعه، در ارتباط مستقیم بوده و با انجام وظایف، بر تمامی صنوف قبل از افتتاح، حین کار و مادامی که به فعالیت مشغول می باشند، نظارت داشته و ضمن پیشگیری از وقوع تخلفات، در پی افزایش احساس امنیت و رضایت مردم است و به دنبال آن بستر رشد اقتصاد کشور را فراهم می آورد. (موسوی خلخالی، ۱۳۹۰: ۸۲)

در این راستا، مقام معظم رهبری با اشاره بر امنیت مهم اقتصادی به مثابه یکی از مسائل اساسی کشور معتقدند که: "اقتصاد هم نیازمند امنیت است؛ بنای اقتصادی کشور هم بایستی بر یک بنیاد امنی نهاد شود. مشکل ما، مشکل تاریخی ما، مشکل بازمانده ما از دوران های طاغوتی، وابستگی اقتصاد ما به نفت است؛ این موجب شده است که ما در زمینه مسائل اقتصادی، دغدغه ای امنیت را در همه دوران ها، زیاد داشته باشیم؛ قیمت نفت کم شد، زیاد شد، فروش نفت ممنوع شد، رفت و آمد

نفت مشکل شد، فلان مشتری نفت پول ما را نداد. وقتی همه چیز بر محور نفت در اقتصاد می چرخد، اقتصاد ناامن است؛ اقتصاد هم بایستی امن بشود. این جمله را در اینجا گفتیم به خاطر اینکه ولو محیط نظامی، محیط اقتصادی نیست، اما اهمیت امنیت برای همه بخش ها معلوم بشود؛ حتی برای مسئله اقتصاد که علی الظاهر به کسوت سربازی و لباس ارتشی و سپاهی ارتباطی ندارد، ما اگر میخواهیم مردم در صحنه اقتصاد باشند، باید صحنه اقتصادی امنیت داشته باشد. "سخنرانی رهبری، ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۶)

بی شک طرح سخنان فوق در یک جمع نظامی، پیام های زیادی به همراه دارد از جمله: لااقل بخشی از امنیت اقتصادی با امنیت نظامی گره می خورد و نیز، نظامیان چون ناجا قادرند با ورود به مقوله اقتصاد امنیت سرمایه گذاری، امنیت سرمایه و امنیت سرمایه گذار را در دو فضای واقعی و مجازی تأمین کند. اهمیت اقتصادی در فضای مجازی به دلیل گره بیشتری که به بخش اقتصاد خرد پیدا می کند ورود ناجا به فضای مجازی را به دلیل مأموریتی که در این زمینه دارد، تسهیل می کند. ناجا برای ادای وظایف نظارتی خود بر پایه اوامر رهبری و قوانین موضوعه چاره ای به حضور فعال برای تأمین اقتصادی در عرصه مجازی ندارد. جلوگیری از ویروس های مخرب و جلوگیری از تهاجم هکرها تنها بخشی از وظایف به ظاهر ساده اما عمیق و پیچیده ناجا در فضای مجازی دارد از آن رو که امنیت و اقتصاد لازم و ملزوم هم اند.

۶- فضای مجازی و امنیت اخلاقی در دیدگاه رهبری

با توجه به اینکه که فضای مجازی و گسترش آن، تغییرات زیادی در جنبه های مختلف وسیع و شگرفی را پدید آورده است، مشکلات اخلاقی جدید و منحصر به فردی در این حوزه ایجاد شده تا حدی که فناوری اطلاعات نه تنها در چگونگی افعال و اقدامات روزمره تاثیر گذارده؛ بلکه تلقی ما را از آنها نیز، تغییر داده است. نظام فرهنگی و اخلاقی که هم اکنون بر فضای مجازی حکم فرماست چیزی جز همان اخلاق جامعه مدرن غربی با همان خصوصیات ویژه تاریخی جامعه غربی بعد از رنسانس نیست. نظام هنجاری و فرهنگی که بر دو خصلت مادی گرایی و رفاه طلبی وسیع و عمیق و مخالفت با گذشته و هرگونه مبانی سنتی و مذهبی خود را نشان داده است. نیروی انتظامی

بخش اعظمی از ماموریت های خود را در حوزه فضای مجازی به امنیت اخلاقی اختصاص داده است .

الف-تعریف امنیت اخلاقی: امنیت به عنوان یک واژه عام در برابر تهدید مفهوم پیدا می کند و بر موضوع مخاطب خود حمل می گردد. عقیده عمومی بر این است که ارزش انسان ها به رفتار آنها مربوط است. رفتار نمود خارجی فعالیت های هر موجود زنده می باشد. به اعتباری دیگر، اخلاق به عنوان مجموعه ملکات نفسانی ناشی از رفتار انسان ها است، منتها رفتاری ارزشی. آیت الله شهید مطهری در کتاب فلسفه اخلاق می گوید: "هرکاری در وجود انسان شروع و پایانی دارد، یعنی در انسان یک احساس، میل، عاطفه هست که تحریک کننده وی به یک کار بوده و در صورت عدم آن، انجام کار غیر ممکن خواهد بود. انسان برای هر کاری، هدفی داشته که می خواهد به آن منظور یا هدف به رسد. کاری که از آغاز با میل انسان شروع شده و هدف آن خیر برای دیگران می باشد، کار اخلاقی است. کار اخلاقی، از نظر میل از دایره خود خارج است، یعنی آن میل اساساً مربوط به خود نیست، مربوط به غیراست و هم از نظر هدف از دایره خود خارج شدن است. چون هدف، رساندن خیر است نه به خود، بلکه به غیر خود. پس انسان اخلاقی، انسانی است که از دایره خود پا بیرون گذاشته و به غیر خود رسیده است." (مطهری، ۱۳۷۸: ۳۹-۳۸)

امنیت اخلاقی، مصون ماندن کارهای ارزشی یا خیر در جامعه از تهدیدات یا آسیب پذیری هایی است که متوجه آن است که به تبع آن مخاطبین و مردم از تهدیدات و آسیب پذیری های احتمالی متصور در امان خواهند بود. کار اخلاقی مبتنی بر محرک و میل و احساس است. این میل و محرک چگونه ایجاد می شود و به وجود می آید. استاد مطهری می گوید: "اصل مطلب این است که، چه منطقی برای اخلاق به دست بیاوریم. آیا از غیر راه خداشناسی و معرفه الله برای اخلاق می توانیم منطقی مستدل پیدا کنیم؟ خیر. اعتبار همه مفاهیم مثل حق، عدالت، صلح، هم زیستی، عفت، تقوا، معنویت، راستی، درستی و الله، خداشناسی است. اگر ایمان نباشد، اخلاق مثل اسکناسی است که پشتوانه ندارد." (مطهری، ۱۳۷۸: ۲۸۶)

ب- محدوده و امنیت اخلاقی: پیشینه امنیت اخلاقی را می توان در تدابیر خالق هستی جستجو کرد. آن جا که حضرت آدم ابولبشر علیه السلام و همسرش را از خوردن میوه ممنوع منع می کند. کشته

شدن قابیل به دست هابیل نشانه افول این امنیت باشد. در طول تاریخ آنچه که به عنوان یک عبرت تاریخی که می‌تواند مورد توجه قرار داشته باشد استفاده از ابزارهای ضد اخلاقی (نوشیدن مشروبات الکلی و سکس و غیره) در فروپاشی حکومت بزرگ و پیشرفته اسلامی اندلس است، که با تدابیر ضد اسلامی قوم جهود و تحریک مسیحیان تندرو بر علیه مسلمانان و مخصوصاً جوانان جامعه اسلامی، مقدمات ضعف و فروپاشی آن را فراهم ساخته و در عصر حاضر هم از همین ابزار به اضافه مواد مخدر برای از سر راه برداشتن مقاومت‌ها در جهان اسلام که حاکم بر منابع مهم و استراتژیک انرژی می‌باشند، سوءاستفاده می‌کنند.

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «امنیت اخلاقی، یکی از مهم‌ترین مقولاتی که مردم به آن احتیاج دارند و نا امنی اخلاقی این است که مردم در محیط جامعه و در کوچه و خیابان نتوانند طبق اعتقادات و دین و ایمان خود آسوده و بی‌دغدغه حرکت کنند و با منظره مواجه شوند که وجدان دینی آنها را آزرده کند.» (یاوری، ۱۳۹۰: ۵) در جای دیگری ایشان می‌فرمایند: «امنیت اخلاقی... جزو وظایف ما است؛ جزو وظایف جمهوری اسلامی است؛ نمی‌توانیم اینها را رها کنیم. مظهر این امنیت و عامل وسط میدان این امنیت عبارت است از نیروی انتظامی؛ بنابراین بایستی اقتدار داشته باشید؛ باید بتوانید مقتدرانه عمل کنید؛ باید بتوانید با قاطعیت عمل کنید. منتها نکته کار این است که اقتدار را با ظلم نباید اشتباه کرد؛ اقتدار را با حد و مرز نشناختن و بی‌مهاری حرکت کردن نباید اشتباه کرد.» (سخنرانی رهبری، ۶ اردیبهشت ۱۳۹۴)

ج- رهبری و نقش مجازی در امنیت اخلاقی: مردم در منظر عمومی و در سطح جامعه، باید حس کنند پلیس ناظم جامعه، با شعور و درک بالا و نیت خیر در حمایت از منافع اجتماعی، در همه جا حضور دارد و در صورت بروز ناهنجاری‌ها و بی‌اخلاقی‌ها برخورد خواهد کرد و رعایت هنجارهای اجتماعی را توصیه می‌نماید اما بعد نرم‌افزاری اقدامات پلیس باید سهم بیشتری را در مدیریت انتظامی امنیت اخلاقی به خود اختصاص بدهد کما این که حریف هم در تغییر ارزش‌های جامعه ما به صورت نرم عمل می‌کند.

حفظ و تقویت انگیزه در تداوم رفتار اخلاقی نقش کلیدی دارد. دین و گزاره‌های دینی فرد دین در جهت حفظ، تقویت و استمرار انگیزه رفتار اخلاقی کمک می‌نماید. دین هم معیارهای ثابت

برای توجیه اخلاق فراهم می‌کند و از رهگذر آن ثبات و انگیزه‌ها و جاودانگی می‌یابد و هم معتقدات دینی از جمله اعتقاد به روز قیامت و اعتقاد به پاداش عذاب اخروی انگیزه بیشتری برای پیروی از احکام اخلاقی فراهم می‌آورد، باورهای دینی هم در ایجاد انگیز اخلاقی موثر و هم در بقا و استمرار آن است. در مسائل مرتبط به امنیت اخلاقی، پس از برنامه ریزی محکم، سنجیده و کارشناسانه، نباید به مخالفت و فضا سازی عده ای، کار را کند یا متوقف کرد بلکه باید با توکل به خدا پیش رفت. رهبر معظم انقلاب شکل گیری یک تصویر کاملاً مطلوب از نیروی انتظامی را در ذهن مردم ضروری می‌دانند. ایشان در جمع فرماندهان نیروی انتظامی تأکید داشتند: "موضوع امنیت اخلاقی و دغدغه های مردم در این زمینه، از موضوعات مهمی است که باید مورد توجه نیروی انتظامی قرار گیرد. اعتیاد، شرارتهای و هنجارشکنی ها، موجب تهدید امنیت جسمی، جانی و اخلاقی جامعه می‌شوند، بنابراین باید با استفاده از دیدگاههای کارشناسانه انسانهای متفکر و صاحب نظر به خصوص در درون نیروی انتظامی، برای مقابله با این مسائل، برنامه ریزی دقیق کرد." (سخنرانی رهبری، ۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۵)

نتیجه گیری؛ پلیس، فضای مجازی و جامعه اسلامی

حفظ امنیت در فضای کسب و کار (تولید)، تأمین امنیت مبادله داده ها و اطلاعات، پاسداری از ارزش های ملی، دینی و انسانی، حفاظت از آزادی های مشروع و حریم های خصوصی، مراقبت از منافع ملی و مصالح دینی، ارتقای قدرت و اقتدار ملی، حفظ زیرساخت های حیاتی ملی در برابر حملات دشمن، ارتقای اعتماد و آسایش عمومی، صیانت از حاکمیت ملی و نظایر آن، از اهداف تشکیل پلیس است اما امروز، جبهه دیگری پیش روی پلیس است و آن عرصه فضای مجازی است، این فضا برای پلیس هم فرصت است و هم تهدید اما پلیس باید بتواند از فرصت ها حداکثر استفاده را به عمل آورد. فضای مجازی به نوعی فرهنگ، اعتقادات و ... جامعه اسلامی را نشانه گرفته است، از سویی با استفاده از بستر فضای مجازی می توانیم تفکرات اسلام، شیعیان و پیام مقاومت اسلامی را به اقصی نقاط جهان ارسال کنیم. امروز وظیفه ما جهاد در عرصه فضای مجازی است، باید تهدیدات این فضا را کاهش دهیم، فرهنگ سازی کنیم و از این فضا، استفاده بهینه را ببریم. تلاش در راستای کاهش آسیب های مجازی صرفاً وظیفه یک وزارتخانه یا دولت نیست، عرصه فرهنگ سازی و کاهش آسیب های این حوزه نیازمند عزم همگانی و مشارکت ملی است، چرا که امروز گستردگی فضای مجازی به اندازه فضای حقیقی مطرح است.

به بیان دیگر، دولت ها به منظور برخورد با دو تهدید، احتیاج به دو ارگان انتظامی و نظامی دارند که یکی برای برخورد با تهدید خارجی و دیگری برای ایجاد نظم داخلی، تشکیل می شوند البته گاه به ضرورت، دولت ها از این نیروها به جای هم استفاده می کنند و گاه از نیروی ثالثی برای تقویت یا ایجاد کارایی یکی از آن دو، بهره می گیرند اما وظیفه ذاتی تأمین همه جانبه امنیت و نظم داخلی کشورها، با نیروهای انتظامی است ولی مواجهه نیروهای انتظامی با محیط سیال داخل و جهان، نظر و عمل پلیس را به چالش کشیده است و تلاش آن را در تأمین همه جانبه امنیت، با دشواری روبرو کرده است در حالی که نیاز به امنیت در دنیای پرخطر امروزی، همچنان رو به افزایش است البته تغییر مفهوم امنیت در اذهان عمومی نیز، کار تأمین امنیت را برای پلیس پیچیده تر ساخته است، همچنین، ابزارها، هدف ها، شیوه های تهدید علیه امنیت ملی کشورها تغییر کرده و این امر، ضرورت بازنگری در راه های تأمین

امنیت را گوشزد می‌کند. عدم توجه به این تغییرات رو به رشد و عدم انطباق با این نیروهای به شدت تهدیدکننده، تلاش پلیس را در انجام وظایف ذاتی، خنثی می‌سازد. در واقع، پلیس در دنیای دیروز، ماهیتی داخلی داشت و مؤلفه های تأمین امنیت از ابعاد درون مرزی برخوردار بودند اما در دنیای امروز، پلیس به حوزه های خارجی در ایفای نقش داخلی خود پیوند خورده است لذا بدون توجه به ضرورت توجه به محیط بیرون قادر به انجام وظایف داخلی خود نیست. (Philip cerny, 2000:111)

موفقیت ناجا در نیل به هدف ها و ماموریت هایش، محتاج آگاهی کامل آن از فضای جدیدی است که مرزهای دقیقی با فضا و محیط بین المللی و جهانی ندارد. در این فضا، به راحتی نمی تواند مسائل داخلی را از خارجی تفکیک کند و قادر نیست رهبران و کارگردانان آن را تشخیص دهد. قاعده بازی محیط پیرامونی تغییر کرده و نقش بازیگران غیردولتی، افزایش یافته است. (Stephen cope, 1997:444)

بنابراین، نصرت و توفیق در این راه، نیازمند همکاری پلیس با دولت ها و گروه هایی رودر رو است در حالی همه آن ها از هم سویی با پلیس در اهداف و ماموریت ها برخوردار نیستند و حتی حاضر به همکاری در موضوعاتی چون مبارزه با مصرف، توزیع و فروش مواد مخدر نخواهند بود و همه این ها، نقش پلیس را در ساختن جامعه عاری از مواد مخدر، جرم و جنایت با چالش روبرو می‌کند لذا پلیس باید همواره و همراه با تحولات پیرامونی، باید ساختارها، رویکردها و راهبردهای مناسب برگزیند تا از عهده دفع چالش های تازه برآید و به مقابله مؤثر و مفید با آنها برخیزد. (Elke krahman, 2005:11)

اساسی ترین هدف پلیس در ایران چون بقیه کشورها، برقراری نظم و امنیت در همه ابعاد اجتماعی است لذا همزمان با تغییر در عوامل برهم زننده نظم و امنیت و همزمان با تغییر شیوه ها و ابزارهای عاملان ضد نظم و امنیت باید دگرگونی های لازم را بپذیرد تا بتواند جامعه تمدن ساز متناسب با انقلاب اسلامی را تدارک کند لذا به منظور اخذ تصمیمات صحیح و دستیابی به اهداف و ماموریت هایی چون جامعه مطلوب، برخورداری از داده های کافی و درست و بهره مندی از سرعت عمل در ساختارها و ابزارها ضروری است.

با توجه به تحول در محیط امنیتی، نیروی انتظامی مهم ترین سازمان تأمین نظم و امنیت، در ابعاد مختلفی در معرض خطرات ناشی از تحولات متاثر از جهانی سازی و نتایج آن است. رهبر

معظم انقلاب در دیدار اعضای شورای عالی فضای مجازی فرمودند: "باید با استفاده از توانایی‌ها و استعداد‌های جوان کشور و با سیاست‌گذاری صحیح و اقدامات سنجیده و هماهنگ و بدون از دست دادن زمان به سمت خروج از حالت انفعال در عرصه‌ی فضای مجازی، و حضور فعال و تأثیرگذار و تولید محتوای اسلامی متقن و جذاب حرکت کنیم....لازمه حضور فعال و تأثیرگذار در فضای مجازی، تمرکز در تصمیم‌گیری، جدیت در اجرا بدون از دست دادن زمان، «هماهنگی میان دستگاه‌ها و پرهیز از موازی‌کاری و تعارض است.» (سخنرانی رهبری، ۱۶ شهریور ۱۳۹۴)

مأموریت‌های ناجا به صورت تصاعدی در حال افزایش است و پیچیدگی‌های بسیاری پیدا کرده که مثال آن فضای مجازی است که با وسعت امروزی به تنهایی یک نیروی انتظامی می‌طلبد. همه نهادها و سازمان‌های مختلف می‌بایست ضمن اینکه به نیروی انتظامی یاری می‌رسانند دست کم در حوزه خود نیز، تأمین امنیت‌شان را با هدایت نیروی انتظامی بر عهده بگیرند و از این طریق، هم به تحقق امنیت در کل کشور کمک کنند و هم به عنوان مقدمه، به برقراری امنیت در حوزه خود بپردازند. که نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با تشکیل پلیس فتا، توانسته است مثل همیشه خود را با اقتضانات روز جامعه هماهنگ نماید و به وظیفه ذاتی خود که حفظ امنیت عمومی در تمام زمینه‌ها است؛ عمل کند ولی باید با رصد مستمر فضای مجازی و عملکرد این شاخه از پلیس، یعنی پلیس فتا به دنبال رفع نقص‌ها نقاط ضعف باشد تا نظم و امنیت هر چه بیشتر در عرصه مجازی حاکم شود و بستر مناسب برای تحقق بخشی به جامعه اسلامی فراهم آید.

کتابنامه

قرآن کریم

بیانات مقام معظم رهبری در: ۱۶ شهریور ۱۳۹۴ / ۱۶ مهر ۱۳۹۵ / ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۶ / ۱۷ آبان ۱۳۸۵ / ۶ اردیبهشت ۱۳۹۵ / ۲۰ مهر ۱۳۹۱ / ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۳ / ۲۵ آبان ۱۳۸۴ / ۶ اردیبهشت ۱۳۹۴ / شهریور ۱۳۹۵

بوزان، باری (۱۳۹۰). مردم، دولت‌ها و هراس، تهران، مترجم و ناشر پژوهشکده مطالعات راهبردی. پیشگاهی فرد، زهرا (۱۳۸۹). نگرشی ژئوپلیتیکی بر پدیده جهانی شدن (تئوری نظام‌های فضا-منطقه ای)، تهران، انتشارات دوره عالی جنگ.

جلالی، محمد (۱۳۹۵). جزوه مقدمه حقوق اداری ایران، تهران، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی.

جلالی، غلامرضا (۱۳۹۶). پنجمین همایش ملی پدافند سایبری، ۱۰ دی.

خانم‌های، سیدعلی (۱۳۸۱). چشمه همیشه جاری، شماره ۱۶، تهران، معاونت سیاسی ساعس ناجا.

رسانی، حمید (۱۳۸۸). رساله سیمای خوشبختی، قم، بوستان کتاب.

صالحی امیری، سید رضا و افشاری نادری، افسر (۱۳۹۰). "مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران"، فصلنامه راهبرد، سال بیستم، شماره ۵۹، ص ۴۹-۷۶.

ماندل، رابرت (۱۳۸۷). چهره متغیر امنیت ملی، تهران، مترجم و ناشر پژوهشکده مطالعات راهبردی.

مجیدی، عبدالله و انصاری رنانی، قاسم (۱۳۸۸). "ابعاد و شاخص‌های کیفیت خدمات انتظامی کلاتری ها از دیدگاه مردم، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال اول، شماره اول، ص ۵۷.

مطهری، مرتضی (۱۳۷۸). فلسفه اخلاق، تهران، انتشارات صدرا.

منتظر قائم، مهدی (۱۳۸۱). "دموکراسی دیجیتال و حکومت الکترونیکی: سیاست و حکومت در عصر تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی"، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۹، ص ۲۲۷.

موسوی خلخالی، علی (۱۳۹۰). آیا دوران طلایی روابط ایران و مصر در راه است؟، بیست و پنجم اردیبهشت، قابل دسترسی در: irtf.ir

هاتف، مهدی (۱۳۸۸). "چالشها و چشم اندازهای امنیت در فضای مجازی"، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال ششم، شماره ۲۲، ص ۹۳.

یاوری، امیرحسین (۱۳۹۰). سند راهبردی امنیت اخلاقی ناجا، تهران، دفتر تحقیقات کاربردی پاوا.

Caroline Marie, Legoux Vincent (2001). L'ordre public: Étude de droit comparé interne, Paris: PUF.

Delblond, Antoine (2009). Droit administratif, Bruxelles : Lancier

Elke Krahan (ed.), New Threats and New Actors in International Security, New York: Palgrave, 2005, p. 11.

Kizza, Joseph Migga (1998). Ethical and social issues in the information age, New York, speinger- Verlag.

Loi no 92-1444 du 31 de cembre 1992 relative a la lutte contre le bruit.

Philip G. Cerny, 'Globalization and the Changing Logic of Collective Action', in, Charles Lipson, Benjamin J. Cohen Theory and Structure in International Political Economy, US: MIT Press, Edition 2, 2000, pp. 111-142

Stephen Cope, Frank Leishman, Peter Starie, 'Globalization, new public management and the enabling State: Futures of police management', International Journal of Public Sector Management, Vol. 10, No. 6, 1997, pp. 444-460

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی